

Ungdomar som är födda i Iran och Finland studerar ofta vidare på högskolan. De som är födda i Irak eller något afrikanskt land gör det mer sällan. Benägenheten att studera vidare efter gymnasiet varierar mellan invandrargrupper från olika länder.

Stora utbildningsskillnader mellan invandrargrupper

Andelen högskolenyborjare med utländsk bakgrund har ökat under de senaste åren. Det visar en nyligen genomförd registerstudie som SCB gjort tillsammans med Högskoleverket. Studien baseras på universitets- och högskoleregistret samt registret över totalbefolkningen.

Andel 25-åringar som påbörjat svensk högskoleutbildning efter födelseland. Länder sorterade i storleksordning efter befolkning i Sverige. År 2004. Procent

	Totalt	Kvinnor	Män
Svensk bakgrund	45	50	37
Utländsk bakgrund	32	35	28
Utrikes födda efter födelseland¹⁾			
Bosnien-			
Hercegovina	35	46	24
Iran	45	51	41
Jugoslavien	17	21	13
Irak	20	22	18
Libanon	21	20	21
Chile	21	24	19
Polen	42	45	40
Turkiet	25	23	27
Syrien	24	22	26
Somalia	10	5	14
Finland	44	52	33
Alla utrikes födda	30	33	28

¹⁾ Ofta anges det land man utvandrat från som födelseland även om landet som sådant inte existerade vid tidpunkten då personen föddes t.ex. Bosnien-Hercegovina.

Bland ungdomar som är födda i Libanon, Turkiet, Syrien och Somalia var det fler män än kvinnor som har påbörjat högskolestudier. För övriga länder i tabellen är kvinnorna fler.

På högskolorna i Stockholmsområdet har många studenter utländsk bakgrund.

Läsåret 2004/2005 hade 16 procent av nybörjarna i högskolan utländsk bakgrund. Det är en ökning med 5 procentenheter jämfört med läsåret 1996/97.

Antalet nybörjare med utländsk bakgrund läsåret 2004/05 var 10 400. Av dessa var ungefär tre fjärdedelar födda utomlands och en fjärdedel födda i Sverige, men med två utrikes födda föräldrar

DET FINNS BETYDANDE SKILLNADER mellan de som är födda utomlands och de som är födda i Sverige men har två utrikes födda föräldrar. Den här artikeln fokuserar på

de utrikes födda som till antalet är den större gruppen av de två.

Andelen som går vidare till högskolestudier varierar mycket mellan olika invandrargrupper. Det beror både på sociala och kulturella faktorer. I grunden är det samma faktorer som styr övergången till högskolan för både utrikes och inrikes födda ungdomar. Det är den sociala miljön och attityden till utbildning bland föräldrar och andra i den nära omgivningen som avgör om man läser vidare efter gymnasiet.

Definitioner

Utländsk bakgrund är inget entydigt begrepp och det används på varierande sätt i olika sammanhang. I den här artikeln är:

Utländsk bakgrund

Personer som är födda utomlands och personer som är födda i Sverige med två utrikes födda föräldrar.

Svensk bakgrund

Personer som själva är födda i Sverige och som har minst en förälder som är född i Sverige.

Personer som beviljats uppehållstillstånd för studier och utrikes födda som invandrat i anslutning till studiestarten ingår inte i materialet. Bara personer som är folkbokförda i Sverige ingår.

FAKTA

FLERA INVANDRARGRUPPER FRÅN AFRIKA har låg övergång till högre studier. Bland dem som är födda i Somalia hade bara 10 procent påbörjat högskolestudier vid 25 års ålder. Även bland ungdomar från Jugoslavien och Irak var det jämförelsevis ovanligt att studera på högskola.

Invandrare från olika länder har kommit vid olika tidpunkter och av olika orsaker vilket naturligtvis påverkar förutsättningarna för högskolestudier.

Nordiska medborgare flyttar fritt inom Norden medan det från de afrikanska länderna i stor utsträckning handlar om flykting- och anhöriginvandring.

Föräldrarnas utbildningsnivå skiljer sig också åt. I föräldragenerationen har till exempel iranier oftare högskoleutbildning än irakier och somalier.

Bland utrikes födda ungdomar hade de som kom från Iran den högsta andelen högskolestudenter. Vid 25 års ålder hade 45 procent börjat studera på högskola. Det innebär att det är lika vanligt med högskolestudier bland dessa ungdomar som bland dem med svensk bakgrund. Näst högst andel hade ungdomar födda i Finland, 44 procent, följt av Polen, 42 procent, och Bosnien-Hercegovina, 35 procent.

OLIKA UTBILDNINGSDIRIKTIONER lockar utrikes födda studenter i olika hög grad. Högskoleutbildningar inom områdena naturvetenskap, vård och teknik har många utrikes födda studenter. Det förklaras delvis av att dessa utbildningar har en vidare internationell användbarhet.

Var femte högskoleingenjör har utländsk bakgrund

Andel högskolenyborjare med utländsk bakgrund på de 8 största yrkesexamensprogrammen läsåret 2004/2005. Procent

Program för yrkesexamen	Utländsk bakgrund								
	Samtliga			Utrikes födda			Inrikes födda		
	Totalt	Kv	Män	Totalt	Kv	Män	Totalt	Kv	Män
Lärarexamen	12	12	12	8	8	8	4	4	4
Civilingenjörsexamen	13	13	13	9	10	8	4	3	4
Sjuksköterskeexamen	14	14	10	11	11	7	3	3	3
Högskoleingenjörsexamen	20	24	19	15	19	14	5	5	5
Socionomexamen	15	14	24	11	10	20	4	4	4
Juris kandidatexamen	15	15	14	8	9	7	7	6	8
Yrkes högskoleexamen	10	9	11	6	6	6	4	4	5
Läkarexamen	13	11	16	10	9	13	3	3	3

Bland nybörjarna på programmet för högskoleingenjörer hade 20 procent utländsk bakgrund, 15 procent var utrikes födda och 5 procent var inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

Var tredje på KI har utländsk bakgrund

Högskolor med hög andel nyborjare med utländsk bakgrund i grundutbildningen läsåret 2004/05. Procent

Universitet/högskola	Utländsk bakgrund								
	Samtliga			Utrikes födda			Inrikes födda		
	Totalt	Kv	Män	Totalt	Kv	Män	Totalt	Kv	Män
Karolinska institutet	36	37	31	28	29	23	8	8	8
Södertörns högskola	31	30	32	17	16	19	14	14	13
Kungl. Tekniska högskolan	29	36	27	21	28	18	9	8	9
Danshögskolan	28	22	50	25	18	50	4	4	-
Sophiahemmets högskola	25	25	29	22	21	29	3	4	-
Malmö högskola	23	23	24	18	18	19	5	5	5
Stockholms universitet	22	24	21	15	16	13	8	8	8

Utländsk bakgrund är vanligast på Karolinska institutet (KI) där 28 procent är utrikes födda och 8 procent är inrikes födda med två utrikes födda föräldrar.

På utbildningen till biomedicinsk analytiker var 36 procent av nybörjarna födda utomlands läsåret 2004/05. I topp låg också utbildningarna till röntgensjuksköterska, tandläkare och apotekare.

Av de stora programmen hade högskoleingenjörutbildningen följt av socionomutbildningen och sjuksköterskeutbildningen högst andel utrikes födda nybörjare.

Foto: Marie Almers Aterhall, SCB.

FAKTA

Kungliga Tekniska högskolan (KTH) populär

Drygt 40 procent av de utrikes födda nybörjarna på civilingenjörsutbildningen läste på Kungliga Tekniska högskolan. Bland nybörjarna med svensk bakgrund var motsvarande andel 21 procent.

På läkarutbildningen återfanns flest av de utrikes födda nybörjarna, drygt 50 procent, på Karolinska institutet och Göteborgs universitet. För nybörjarna med svensk bakgrund hade Linköpings universitet störst andel, 21 procent.

Sjuksköterskeutbildningen hade flest utrikes födda nybörjare på Karolinska institutet, 18 procent. Bland sjuksköterskestudenter med svensk bakgrund läste de flesta på Linköpings universitet, 8 procent.

Bland de utrikes födda nybörjarna på juristutbildningen läste 36 procent på Stockholms universitet. Motsvarande siffra för nybörjarna med svensk bakgrund var 30 procent.

Det är främst naturvetenskapliga och tekniska utbildningar som lockar utrikes födda studenter.

Inom området humaniora och teologi är det däremot ovanligt med utrikes födda studenter. Allra lägst är andelen inom lant- och skogsbruk. Läsåret 2004/05 var bara 2 procent av nybörjarna utrikes födda.

Oavsett hur stor *andel* som studerar vidare i olika invandrargrupper så är det de länder som dominerat invandringen under 1990-talet som har det största *an-*

talet studenterna på högskolorna i dag. Under de senaste 10–15 åren har många invandrat från Bosnien-Hercegovina, Jugoslavien, Irak och Somalia. De flesta utrikes födda nybörjare som studerar på de stora yrkesexamensprogrammen hade sitt ursprung i Iran, 15 procent, eller Bosnien-Hercegovina, 10 procent. Därefter

följde Irak, 7 procent och Jugoslavien, 7 procent.

Inom gruppen utrikes födda dominerar studerande med iransk bakgrund på utbildningsprogrammen till civilingenjör, sjuksköterska, högskoleingenjör, socionom, jurist och läkare. På läkarutbildningen kom 30 procent av de utrikes födda nybörjarna från Iran och på juristutbildningen var andelen 24 procent. Däremot var andelen med bakgrund i Bosnien-Hercegovina högst på lärarutbildningen och utbildningar som leder till en yrkeshögskoleexamen.

På utbildningar som har en hög andel utrikes födda nybörjare, exempelvis biomedicinska analytiker, röntgensjuksköterska, tandläkare, tandhygienist och tandtekniker var det stora flertalet av dem födda i Iran. Undantaget var apotekarutbildningen och receptarieutbildningen där de flesta var födda i Irak. På tandläkarutbildningen var 39 procent av de utrikes födda nybörjarna födda i Iran.

DET ÄR OCKSÅ STOR SKILLNAD MELLAN landets universitet och högskolor när det gäller andelen utrikes födda nybörjare. Karolinska institutet hade högst andel utrikes födda nybörjare. Därefter följde Danshögskolan, Sophiahemmets högskola, och Kungliga Tekniska högskolan. Högskolor med låg andel var Sveriges lantbruksuniversitet, Mittuniversitetet och Högskolan i Kalmar.

Den stora variationen mellan högskolorna när det gäller andelen utrikes födda beror till stor del på vilka utbildningar som högskolorna erbjuder och på befolkningens sammansättning i högskolans upptagningsområde.

Lärosätena inom Stockholmsområdet rekryterar många studenter med iransk bakgrund. Två andra stora ländergrupper är Finland och Irak. Malmö högskola har en stor andel utrikes födda nybörjare med bakgrund i Bosnien-Hercegovina. ●

Författare

Anna Gärdqvist arbetar med högskolestatistik vid SCB, tfn: 019-17 65 45 e-post: anna.gaerdqvist@scb.se

Lästips

Utländsk bakgrund för studerande i grundutbildning och forskarutbildning 2004/05, SCB och Högskoleverket.